

Mänskliga rättigheter - en moralsk fråga?

Rapport från ett seminarium i Umeå 1987-10-12

av Anna Hollander

Den 12 oktober 1987 hölls ett seminarium i Umeå av den palestinska advokaten Mona Rishmawi från Västbanken, Israel. Ämnet för seminariet var **FOLKRÄTT UNDER OCKUPATION**.

Den västra stranden av floden Jordan och Gazaremsan är av Israel ockuperade områden, ett resultat av sexdagarskriget i juni 1967. Dessa områden har styrts av många olika länder de senaste århundradet. En konsekvens av detta är att lagstiftningen påverkats av olika rättssystem. Som exempel kan nämnas det ottomanska, det brittiska, det jordanska och nu det israeliska rättssystemet.

På Västbanken gäller idag militärlagar. Sedan 1967 har mer än 1090 lagar införts som tillägg till eller ersättning för jordansk lagstiftning. Dessa militärlagar tillsammans med jordansk rätt som även omfattar ottomansk rätt, om denna ej reviderats eller modifierats av brittiska eller jordanska myndigheter, utgör grunden för rättssystemet på Västbanken.

Utvecklingen i Gazaområdet har varit något annorlunda. Från 1948 till 1967 var lagstiftningen i princip oförändrad alltså en kombination av ottomansk och brittisk rätt. Inga försök gjordes att tillämpa Egyptisk rätt i Gazaområdet. Sedan Israels ockupation har dock mer än 800 militärlagar proklamerats för Gazaremsan och utvecklingen där liknar den som skett på Västbanken. (Källa: Palestine The legal background. From the collection of Law in the service of Man at P.O. Box 1413 Ramallah, West Bank, via Israel). Mona Rishmawi berättade om sina erfarenheter som advokat på Västbanken. Många av de 1090 militärlagarna är hemliga även för advokatkåren eller utformade så att de kan tolkas olika beroende på vilket rättssystem som åberopas. Mona arbetar med många olika rättsområden; civilmål, administrativa frihetsberövanden och andra mål som rör de mänskliga rättigheterna. Situationen är oerhört svår för advokaterna. Som hon själv uttryckte det:

"När man berövar en individ hennes mänskliga rättigheter är det en mycket allvarlig kränkning. När man ockuperar land kränker man en hel nation."

Mona Rishmawi berättade att det var mycket svårt att driva mål till domstol. Man blir yrkesmässigt kränkt. De flesta bevis är hemligstämplade och det är nästan omöjligt att föra en argumentation och ändå, någon

måste försöka att agera och driva frågorna. Situationen på Västbanken har ytterligare försämrats. Det är nu mycket vanligt att människor arresteras, anklagade för subversiv verksamhet eller för delaktighet i illegala organisationer.

Advokaterna får som nämnts inte veta någonting om bevisen mot den åtalade utan förväntas lita på militärdomstolens ord, vilket man inte gör. Processerna går runt, runt i en ond cirkel. De metoder israelerna använder mot befolkningen är mycket grymma. Hem demoleras i stor skala för familjer där en medlem gripits, anklagade för något brott, men inte erkänt. Detta är ett straff som är mycket vanligt på Västbanken idag.

Mona Rishmawi kämpar mot förtryck i sitt land också genom en organisation kallad "LAW IN THE SERVICE OF MAN" (LSM). Det är en organisation för mänskliga rättigheter som är knuten till den Internationella Juristkommissionen i Genève. LSM existerar inte enbart på grund av occupationen. Organisationen kommer att fortsätta att arbeta även om det blir en Palestinsk stat. LSM ger fri juridisk rådgivning för människor som i de flesta fall inte går till domstol med en konflikt. LSM arbetar också med dokumentation av fångars situation på fängelser, om tortyr, om kvinnors rättigheter och fackföreningars arbete.

Mona Rishmawi avslutade sitt seminarium med att säga att hon tror på mänskliga rättigheter som en moralisk fråga. Överträdelse och misshandel brukar upphöra när ansvariga människor får information och kunskap om vad som händer. När det gäller situationen på Västbanken var Mona Rishmawi pessimistisk. Trots all information till den Internationella Juristkommissionen i Genève om vad som händer på Västbanken och trots konventioner om mänskliga rättigheter är det ingen som agerar. Hennes hopp nu är att genom egna kontrakter sprida information och kunskap om vad som händer och på så sätt få till stånd en opinion. Retfaerd är här ett viktigt forum. Mona Rishmawi uttryckte önskemål om att få ta del av engelskspråkligt material om vår rättsliga teori och praktik. Hon håller själv på med en dokumentation av kvinnans rättsliga ställning i sitt land.

Det här är bara en första information om situationen på Västbanken. Mona Rishmawi kommer själv att skriva en artikel för Retfaerd. Den som är intresserad kan själv ta kontakt med Mona Rishmawi och/eller organisationen LSM genom att skriva till: LAW IN THE SERVICE OF MAN at P.O. Box 1413 Rahallah, West Bank, via Israel.

Forfatteroplysninger:

Anna Hollander, forskar assistent vid Rättsvetenskapliga Institutionen, Umeå Universitet.